

BEZ SNĚHU.

A BUDE HŮŘ...

V televizi vidíte, jak je vedle bílého pruhu, po němž se řítí lyžaři ve Světovém poháru, hnědo. Vyrazíte na hory a ze sedačkové lanovky máte stejný výhled. Tráva, bláto, stromy bez obalených větví. Ladovská zima v lednu? Zapomeňte. Nemusíte mít doktorát z přírodních věd, aby vám došlo, že tady něco nehraje. Jak se provozují zimní sporty bez sněhu? Mizerně. A může být ještě hůř.

TEXT: ZDENĚK JANDA
zdenek.janda@cncenter.cz

Stoh, jedna z neznámějších českých sjezdovek. Závodní bašta ve Špindlerově Mlýně uprostřed ledna. Ovšem název měsíce s realitou nepasuje.

Z lesa v polobotkách vylezou dva turisté, podrážky hnědé, potřísněné bahnem. Přírodního sněhu mezi kořeny jenom hrstka. Rozhlédnou se, zakrouží hlavou a po jedné z nejstrmějších sjezdovek lezou nahoru. Jen v lehké šušťákové bundě, nebrodí se sněhem, nic pod nimi nekrupe. V místech, kam nezamířila sněžná děla, je jenom poprašek. Jsou i místa, kde vykukuje tráva. Nebýt technického sněhu, je spíše hnědo.

Sníh nad zlato

Že není bílo ve městech, na to už jsme si zvykli. Ale že jsou bez sněhu i Krkonoše? Že se během ledna nepodařilo kompletně zasněžít ani vyhlášený areál Svätý Petr? Proč i tam chybí bílý prášek, který zimním sportům dává život?

Dost otázek, málo jasných odpovědí.

Sníh nad zlato. „Bohužel jsme v situaci, kdy přírodní sníh považujeme za bonus,“ říká Vladimír Kasík, šéf lyžařského areálu Špičák, největšího střediska na Šumavě. Navenek se snaží zůstat nad věcí, protože, jak sám říká, je ve firmě za optimistu. „Takže musím stále působit tak, aby si všichni mysleli, že všechno bude radostné. Ale když člověk vidí, že od začátku prosince není sníh, tak se doba spánku výrazně zkracuje,“ popisuje muž, který se v zimním byznysu pohybuje už třicet let.

Takže kolik toho naspi? „Tři až čtyři hodiny,“ připouští.

Nedivte se. Během rozhovoru, který probíhal před týdnem, bylo zrovna na vrcholu Špičáku ve výšce 1202 metrů osm stupňů. Nad nulou... Zrovna vládlo inverzní počasí, při němž bývá ve městech sychravo a lezavo, kdežto na horách je teplo.

Některá střediska nejsou v provozu vůbec, jiná, jako to na Špičáku, omezený chod s vypětím všech sil udržují. A modlí se, aby nebes alespoň nějaký ten mráz, aby se mohla nastartovat sněžná děla. Ze sněhu se v posledních letech stalo podpultové zboží. Zima si vybírá dovolenou.

Své o tom mohli vyprávět pořadatelé Zlaté lyže v Novém Městě na Moravě. Běžkařský závod se podařilo uspořádat, ale těch vrásek, co organizátorům přibývalo. Musely se zkrátit okruhy, kritickou situaci zachránil obří zásobník se sněhem z uplynulé sezony. „Bez něj bychom pokryli jenom tak kilometr a půl,“ popsal smutnou realitu Jan Skříčka, generální sekretář organizačního výboru.

Chcete si přečíst něco pozitivního? Že je současný stav výjimkou a všechno se zase vrátí do normálu? Že je globální oteplování fantasmagorie?

Tak pardon, tohle pro vás nemáme...

Nechť promluví klimatolog Pavel Zahradníček z vědeckého týmu Klimatická změna.cz, jenž působí pod Akademií věd ČR. Bude sněhu i v příštích měsících ubývat? „Podle klimatických modelů tomu takto bude, jelikož zimní sezona se má nejvíce oteplovat,“ odpověděl.

To je rána do lyžařských srdcí. „To možná jo, ale lyžování stejně dělají srdcaři, kteří se nenechají jen tak odradit. Musíme si s tím nějak poradit,“ tvrdí Petr Záhrobský, někdejší úspěšný reprezentant ve sjezdovém lyžování a účastník tří zimních olympiád, který momentálně provozuje závodní oddíl Záhrobský Racing.

FOTO: PROFIMEDIA.CZ

Nezoufá ani Ester Ledecká, první dáma českých zimních sportů, dvojnásobná olympijská vítězka, která lyže mistrně kloube s snowboardem. Sníh tedy potřebuje k oběma radovánkám. Když ve speciálním zimním Sport Magazínu dostala otázku, jestli ji mírnější zimy neděsí, v odlehčeném tónu reagovala: „Mám plán B. Windsurfing.“

Ošklivé písmeno Z

Pokud jste při sportu závislí na tom, co vám sešlou nebesa, posilujte nervy. Někdy to připomíná umírání zaživa. Když se podíváte na svazových stránkách na rozpisy závodů, nejvíce se rozmohlo písmeno Z. Jako ZRUŠENO. Napříč sporty. Nebo se akce zoufale přesouvají. Přes telefonní linky se řeší jediná otázka: Tak jak u vás? Šlo by to?

LEDNOVÁ ZIMNÍ REALITA. Stoh, vyhlášená česká sjezdovka, v travnaté pasti. A vlevo německý Oberhof s biatlonovými fanoušky na suchu.

masovějším sportům. „Aktuální počasi zimní sporty každopádně výrazně ovlivňuje, a to stále razantnějším způsobem. Je to problém, se kterým je nutné počítat,“ tvrdí Jakub Čeřovský, generální sekretář Svazu lyžařů.

Trenéry na všech úrovních trápí klíčová otázka: jak svěřencům zajistit podmínky na trénink? Nejde jenom o sjezdaře, ale i o běžkaře, biatlonisty, skokany, sruženáře, snowboardisty, akrobaty. Tenisté jsou v zimě ukrytí v hale, rozmary počasí neřeší. Totéž hokejisté. Také fotbalisté si poradí. Ale vyznavači zimních sportů to bez zimy mají těžké.

Když se už se v nějakém lyžařském areálu podaří horko těžko zprovoznit sjezdovku, prioritou je její komerční využití. Trénink je až na druhé koleji. Nebo není možný vůbec. „Tohle bych řekl, že je aktuálně největší problém. Najít místo, kde se dá trénovat. Vyžaduje to neustálé změny, je to logisticky náročný. Musíme to operativně hodně

měnit,“ vypočítává Záhrobský, bratr světové šampionky Šárky Strachové.

Navíc to chce ostré lokty. Na tréninky jsou vypsané pořadníky, občas to rozproudí spoustu emocí. S mizícím sněhem přibývá rozčarování a blbá nálada, z toho vyplývá podrážděnost. Mění se i termíny. Když už je nějaký areál ochotný uspořádat závody, žádá termíny ve všedních dnech. Aby to co nejmíň ovlivnilo provoz pro veřejnost.

Špinavý ledovec

„Lyžařské areály preferují nejdříve výrobu sněhu pro komerční lyžování, až pak vysněžují závodní tratě pro sjezd, skokanské můstky, překážky pro snowboard, akrobatické lyžování nebo běžecké tratě,“ potvrzuje svazový sekretář Čeřovský.

A tak děti, které už tak kvůli tréninkům s vypětím všech sil dohánějí školní manko, přicházejí o další výuku. Protože se akce koncentrují mimo víkendy. „Není to celkově ideální, ale musíme

se s tím nějak poprat. A že by mě to odradilo? To ne. Dělam to rád, je to moje práce. Není to jenom náš problém, řeší se to i jinde v Evropě,“ poznamenává Záhrobský.

Znovu: sněhu ubývá. Kdo pravidelně jezdí trénovat na ledovce, ví, o čem je řeč. Někdy je to smutný pohled, jak ledovec mizí. „Když to srovnám s dobou, kdy jsem začal závodit, je to o ničem jiném. Tentokrát ani výjezd na ledovec nezaručí, že si člověk bude moct zatrénovat,“ popisuje někdejší sjezdař, jenž ve Světovém poháru zvládl šedesát závodů.

„Jednoznačně to komplikuje nejen závodní program, ale také letní přípravu závodníků. Dříve bylo běžné, že ledovce zavíraly jen v období prázdnin a nebyl problém tam trénovat od začátku září. Nyní je toto možné jen na opravdu vysoko položených místech, zejména ve Švýcarsku,“ potvrzuje svazový sekretář Čeřovský. „Zbytek ledov-

10

Pouze tolik procent přírodního sněhu oproti průměru leželo v průběhu ledna na Šumavě.

ců má problém vůbec sezonu včas začít, a pokud se jim to povede, většinou se jedná o lyžování na velice starém špinavém ledu s mnoha kamínky.“

S tím přicházejí i další komplikace. Přetlak.

My nejezdíme! My taky ne!

Pokud lyžařské týmy slyší od několika středisek ne, logicky se zaměří na to, které je v provozu. Ovšem než člověk vyrazí, měl by projít školením trpělivosti.

„Tím, že je nabídka mnohdy omezena, vzniká přetlak týmů na tréninkových sjezdovkách a nezbyvá než stavět tratě velice blízko u sebe, což může být rizikové, nebo týmy slučovat do jedné tratě. Alternativa je Chile, Argentina nebo Nový Zéland. Tyto destinace jsou ale finančně značně náročné a může si je dovolit málokdo,“ upozorňuje Čeřovský.

Česko v tom není samo. Problémy měli i pořadatelé biatlonového Světového poháru v německém Oberhofu. Zá-

vody se mohly konat jenom díky tomu, že se sněž dovezl z 350 kilometrů vzdáleného Gelsenkirchenu. I tohle logistické harakiri patří k dnešní sportovní realitě.

Jak z toho ven? Modlit se. Doufat, že se zima zase otočí ke sportovcům čelem. Může pomoci i technika, ale ta má své limity. Technický sněž je v současné době spásou, bez něj by to vyznavači zimních sportů mohli rovnou zabalit. Ale i když technologie jde dopředu, pořád platí, že aby se sněžná děla rozjela, musí mrznout. Nebo být alespoň kolem nuly.

Umělá pomoc

„Pořád je to posun oproti tomu, co bylo,“ popisuje Vladimír Kasík ze šumavského Špičáku. Právě tenhle areál byl v oblasti umělého zasněžování průkopníkem. Ještě v dobách hluboké totality byl proslulý Lubský svah, přezdívaný Lubák, prvním místem, který měl vlastní technické zasněžování. Sjížděly se tam k tréninku týmy z celé republiky i ze zahraničí. „Aby se tehdy udělal pěkný sněž, byla potřeba teplota pět až sedm stupňů pod nulou. Teď, když je ideální vlhkost, jsme s těmi nejmodernějšími děly schopni sněžit i při plus jednom,“ vysvětluje Kasík.

Ovšem ani tohle není až taková výhra. Když dorazí teplé jihozápadní proudění a teplota láká na tričko, sněžové kanóny jsou jen na okrasu. Navíc lyžařská střediska musejí dodržovat limity na odběr vody.

V poslední době se hojně diskutuje: ničí umělé zasněžování přírodu?

Na jedné straně stojí ekologové, na druhé provozovatelé zimních středisek. Každá strana tasí svoje důkazy. „Společenská rozprava okolo vody na horách a zejména technického zasněžování má smysl, je ale zatím ovlivněná spoustou mýtů, například o vlivu technického sněhu na krajinu,“ odmítá Libor Knot, ředitel Asociace horských středisek, že by umělý sněž ubližoval přírodě.

A vytahuje argumenty: 100 procent vody se vrací do přírody. Technický sněž je pouze voda a vzduch, žádná chemie. Horská střediska potřebují 3 miliony metrů krychlových vody pro zasněžování za rok, což dělá 0,2 procent z celkové odebraných vod. Objem vody pro jednu železárnu je za rok osmkrát větší.

Ovšem ne každého tahle čísla ucháolí. Dá se očekávat, že s trendem mírnějších zim budou debaty pokračovat.

Hitem posledních sezon je technologie Snowfactory. Díky ní a uzpůsobeným kontejnerům se dá vyrábět sněž i při teplotách do patnácti stupňů. Tuto metodu využívá třeba středoecké středisko Mořinec. Ovšem má to svoje limity. Hlavně ekonomické. Je nereálné, aby se podobně vysněžila velká střediska.

Takže zimním sportům nezbyvá, než se dát na modlení. Nebo doufat, že nějaká chytrá hlava vymyslí způsob, kdy se kvalitní sněž dá vyrobit levně za plusových teplot. To by bylo na Nobelovku.

TOUR DE SKI, slavné italské středisko Val di Fiemme a horské masivy bez sněžové peřiny.

FOTO: PROFIMEDIA.CZ (2)

POSLEDNÍ POŘÁDNÁ ZIMA BYLA

V ROCE 2006

Klimatem se zabývá podrobně, analyzuje dlouhodobé modely. A pro vyznavače zimních sportů nemá **PAVEL ZAHRADNÍČEK** dobré zprávy. „Začínají převládat teplejší dny nad těmi chladnějšími,“ upozorňuje odborník z vědecké skupiny Klimatická změna.cz.

Je současný stav, kdy jsou v lednu hory téměř bez přírodního sněhu, extrém? Nebo se podobný jev opakuje pravidelně?

„Bohužel se v posledních letech tento stav opakuje častěji. Začínají převládat teplé dny nad těmi chladnějšími. To má za následek, že většina srážek je pak pouze dešťová, a ne ve formě sněhu. To se týká hlavně nížin a středních poloh, kde se sněž stává vzácnějším úkazem.“

Jak to vypadá na horách?

„Tam je opravdu sněhu méně, než je dlouhodobý průměr. Na Labské boudě a Lyse hoře bývá většinou sněhu v lednu dvakrát tak více a na dalších horách je situace ještě horší. Hlavně na Šumavě je jen zhruba 10 procent průměrného stavu a v Jeseníkách třetina. Na druhou stranu i v posledních padesáti letech bylo mnoho lednů, kdy byla sněžová pokrývka malá, takže to není zas taková novinka.“

Mají si představitelé zimních sportů zvykat na to, že sněhu bude i v příštích letech ubývat?

„Podle klimatických modelů tomu takto bude, jelikož zimní sezona se má nejvíce oteplovat. Má sice přibývat srážek, hodně z nich bude ale jen dešťových, a ne sněžových.“

Což už se děje.

„Ano, tohle vidíme i nyní. Úbytek sněhu bude markantnější právě v nižších a středních polohách, a to až o sedmdesát procent. V horských oblastech si spíše musíme zvykat na kratší zimní sezonu, a to zhruba o 20 dnů. Nejvíce tedy bude ovlivněna situace na horách v listopadu, počátkem prosince a v březnu.

To sněhu bude málo. Jinak se s ním ve vyšších polohách počítá i v budoucnosti. Klimatická změna neznámá, že už nikdy nepříjde tuhá a na sněž bohatá zima, takto to opravdu nefunguje.“

Zatím to ale vypadá, že obecně sněhu na horách ubývá.

„Dlouhodobé statistiky bohužel ukazují pokles množství sněžové pokrývky na území České republiky. Na horách nám například klesají počty dnů, kdy tam významně sněží, což znamená třeba nad patnáct centimetrů nového sněhu za den, nebo kdy je vysoká sněžová pokrývka, například nad padesát centimetrů. Těchto dnů na horách od roku 2001 pokleslo zhruba o 35 procent.“

Různé sportovní pranostiky mluví o tom, že se pravidelně střídají dobré zimy s horšími. Někdo ale říká, že to nastává až po sedmi letech. Takže sedm dobrých zim, sedm špatných... Co na to vy jako odborník říkáte?

„Tyto pranostiky nepopisují nic jiného než klasickou variabilitu klimatu, která je typická pro Českou republiku. Tedy střídají se nám teple a studené nebo suché a vlhčí roky či epizody. Tento stav by měl být vyrovnaný, ale v posledních desítkách let nám začíná převažovat teplé spektrum. Tedy místo pěti chladných zim a pěti teplých je například tento poměr 7:3 ve prospěch teplých. Pokud to vzátneme na celé roky, tak poslední podprůměrně teplý celý rok byl 1996, od té doby jsou jen teplé či normální.“

Jak to vypadá u zimních období?

„U zim je našťastí variabilita vyšší než u celoročních teplot, ale pořádně chladná zima byla naposledy v roce 2006. Va-

40

Přibližně tolik lidí zaměstnává horský turismus v Česku, který podle Asociace horských středisek do státního rozpočtu přispívá 13 miliardami korun.

riabilita je vysoká i v rámci jedné zimy, většinou vždy dojde k vpádu studeného vzduchu a na několik dnů či týdnů se výrazně ochladí a teploty jsou hluboce pod bodem mrazu. Ale tyto epizody jsou pak i kratší nebo méně časté.“

Hodně emocí vyvolává umělé zasněžování. Škodí podle vás přírodě?

„Na tohle existuje mnoho protichůdných studií a každá se na to dívá z jiné perspektivy. Nejsem schopen říct, jak moc velký zásah do přírody to je. Toto lépe posoudí hydrologové. Bohužel, umělé zasněžování bude stále větší nutností. **Pokud byste měl děti a zvažoval, jestli je dáte na zimní sporty, snažil byste se jim to rozmluvit? Nebo věříte, že to tak horké nebude a vždycky se sněž v zimě nakonec objeví?**

„Děti bych od toho neodrazoval. Mysím si, že na českých horách sněž snad vždy bude, i když dobré podmínky pro lyžování budou méně časté, než je tomu nyní. Spíše nepovažuji jako dobrý podnikatelský plán stavět sjezdovky v nižších nadmořských výškách, jak se často děje. Snažil bych se posílit infrastrukturu v těch vyšších polohách.“

SNĚHOVÁ POKRÝVKA NAD 10 CM

Odhad budoucího vývoje na základě očekávaných klimatických podmínek pro tři časové horizonty.

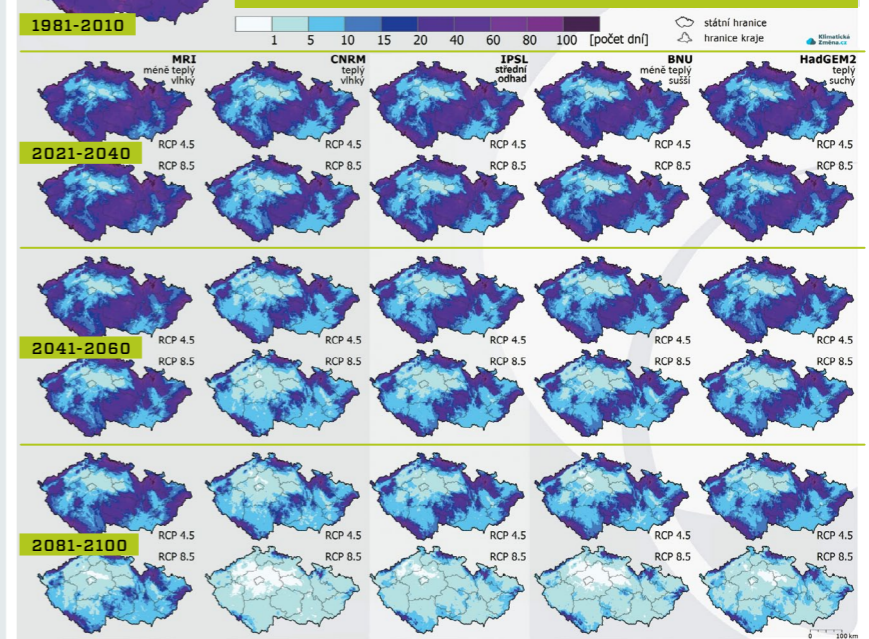

FOTO SPORT: ZDENĚK JANDA

OČIMA PROVOZOVATELE ZIMNÍHO STŘEDISKA

VLADIMÍR KASÍK /
šéf Ski&bike areálu Špičák na Šumavě

LETNÍ TRŽBY MOŽNÁ BUDOU VYŠŠÍ

„I když jsem založením optimista, na člověka to doléhá. Když jste při podnikání závislí na počasí, nejde na to nemyslet. Nelze zatím vyčíslit, o kolik peněz přijdeme kvůli tomu, že není sníh, nerad počítám zajíce před honem. Ale pokud mám vzít současný stav k půlce ledna, tak jsme opravdu ve velkém propadu tržeb – dvacet až třicet procent pod průměrem.“

Pokud jde o zaměstnance, tak i když je sněhu málo, nějaký je, máme v provozu několik přepravních zařízení, takže pracovníky mít musíme. Bez nich to dělat nejde. Na jejich počtu se to výrazně neprojeví. Mzdovou politiku ale máme nastavenou tak, že jsou zaměstnanci velmi zainteresovaní na tržbách. Když nejsou takové, snažíme se jim to dorovnat alespoň formou odměn. Protože se nám podařilo dát dohromady výborný základní tým lidí, který tu máme po celý rok, a hrozně neradi bychom o ně přišli. V jakémkoli oboru se teď hrozně těžko shání dobří zaměstnanci. Takže i když je práce méně, musíme se je snažit udržet a zaplatit.

Nejhorší je, že není přírodní sníh, navíc ani nemrzne. Jsme tady pod vlivem teplého jihozápadního proudění, takže mrazivé periody jsou krátké. Bohužel jsme dneska v situaci, kdy přírodní sníh považujeme za bonus. Pokud jde o cenu umělého zasněžování, to záleží na více faktorech. Jestli jsou dobré mrazové podmínky, jaká je vlhkost, kolik je kanoňů v provozu, jestli musí být rolbař v práci. Ale v průměru přijde hodina zasněžování na deset až patnáct tisíc korun.

I když je to někdy těžké, není to tak, že bych si říkal, jestli to mám zapotřebí. Ale mě tahle práce baví už třicet let, navíc hrozně nerad prohrávám. To nic nemění na tom, že úbytek sněhu je neoddiskutovatelný. Jsme závislí na jihozápadním proudění, které za posledních deset let způsobilo, že je o stupeň až dva tepleji. Což znamená, že když bylo dřív minus jedna, tak sněžilo, kdežto dneska to padá jako déšť. Bohužel.

Trendem všech větších středisek je, že chtějí svoji činnost rozložit do celého roku. Nám se tady podařilo vybudovat úspěšný bike park, máme rozhlednu, télocvičnu. Existuje hodně důvodů, proč

k nám jet i v létě. Z tržeb nám dělá léto zhruba třicet procent z celého roku. Pokud zima bude pokračovat v podobném trendu jako doteď, myslím si, že léto bude dokonce lepší. Nechci ale předbíhat, věřím, že to ještě není ztracené, pořád máme před sebou jarní prázdniny, což je vedle Vánoc další vrchol sezony.

Vůbec se mi ovšem nelíbí, že při předpovědích počasí častokrát zazní, že na Šumavě jsou o tři nebo čtyři stupně víc než jinde. Občas to tak bývá, ale tím, že meteorologové speciálně zmiňují zrovna Šumavu, nám marketingově nepomáhají. Ne vždycky mají pravdu. Jsou dny, kdy tady vyrábíme sníh, a jinde v republice nedělají nic. Jenže o tom už nemluví. Navíc Šumava je místem, kde jsou dlouhodobě nejnižší teploty v Česku. Proto nevím, proč se pořád vy-pichuje, že je tam tepleji...

Pokud začne mrznout, troufnu si tvrdit, že jsme schopní za deset dnů celý náš areál, který čítá dvacet hektarů sjezdovek, vysněžit tak, že může být celý perfektně pokrytý vrstvou třiceti až padesáti centimetrů technického sněhu.“

